

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д.изк. Свилен Стефанов за дисертационния труд на Силвия Ганчева, докторант на редовна подготовка в катедра „Живопис“.

Силвия Ганчева е докторант в Катедра „Живопис“ с научен ръководител проф. Божидар Бояджиев. Темата на дисертационния труд е „Стилистична и идейна проблематика в българската живопис от периода на „доктрината на многообразието (80-те години на 20 век)“. Направени са необходимите публикации по темата на дисертационния труд. Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертацията. Трудът е разгледан на заседание на катедрата.

В увода си Силвия Ганчева съвсем правилно последователно изяснява предметът на изследването, целите и задачите, както и хронологическия обхват. Научното проучване проследява развитието на живописиста през социализма в два периода – 1944-1980 и 1980-1989 г. Вторият период е представен по-подробно, като са разгледани някои от многобройните ОХИ, младежки национални изложби, международни триеналета на реалистичната живопис и др., в контекста на „Доктрината на многообразието“. Анализирани са селектирани творби на знакови художници, творили през 80-те години на 20 век.

Изследвано е актуалното състояние на съществуващите научни трудове по темата на дисертацията. Докторантката твърди, че критическият материал за изобразителното изкуството /живописиста/ в България по време на социализма е оскъден, особено по отношение на късния социалистически период (1970-1989). Според нея в условията на демократично управление, темата е слабо дискутирана, съобразно отрицателните нагласи към социализма. Поради това единствено възможно и необходимо е използване на материали, създадени в годините на организиране на съответните изложби. Това твърдение е пресилено, като това усещане се засилва от твърдението на Ганчева, че „в научния труд за първи път се прави опит за обстойно анализиране на многообразието в

“изкуството на социалистическото общество”, търсейки неговите предпоставки в миналото и разглеждайки непрекъснатото му обогатяване, както и иновативните му тенденции“.

Методите на изследване са определени от спецификата на проучването като социологически, културно-исторически, сравнителен и формален анализ, биографичен, описателен, иконографски. Това, според докторантката се налага поради невъзможност от прилагане само на един метод на изследване, както и от необходимост за задълбочено проучване на новостите в българската живопис от различни аспекти, свързани с определяне на промените в изразния език в процеса на нейното развитие. Напълно е вярно, че е необходим комплексен анализ, но трябва да се отбележи, че така указания методологически микс би затруднил и Ернст Гомбрих. Но да допуснем, че е така.

Дисертационният труд е разделен в две глави. Първата е наречена „Развитие на българската живопис от периода на социализма“. Тя интерпретира развитието на българската живопис от периода на социализма (до края на 80-те години на 20 век) и е разделена на три части. Първата, озаглавена “Предистория”, се състои от три подточки: Исторически събития, довели до възникване на идеологията на социализма, периодът между 1878-1919 г. и следвоенен период (1919-1944). Тук са анализират новите тенденции в развитието на живописата през 20-те и 30-те години на базата на характерните особености на художниците от дружествата “Родно изкуство” и “Новите художници”. Тази част е почти напълно излишна, защото, когато заглавието на труда фиксира даден период, това съвсем не означава, че преди това трябва да се разкаже цялата история на изкуството.

Втората част от същата глава проследява развитието на българската живопис от настъпването на социализма до 1980 г. Нейното присъствие в структурата на дисертацията е по-логична, тъй като тъкмо в някакъв момент на този период се появява концепцията за „многообразието“. Тук са анализирани важни събития, свързани с отличителните особености на всяко десетилетие в контекста на идеята за многообразието – Първа национална младежка изложба (1961), конференция, организирана от СБХ на тема “Многообразието на

социалистическото изкуство” (1961), проведени Общи художествени изложби през годините - ОХИ „54, ОХИ „57, ОХИ „59, ОХИ „69.

Третата част от същата глава разглежда “многообразието” през 80-те години на 20 век. Анализирани са избрани Общи художествени изложби (ОХИ), провеждани в периода 1980-1989 г. Разгледани се автори и творби, свързани с новите тенденции в развитието на живописата и многообразието в тематично, стилистично и идейно отношение. Правилно е посочено, че в тези години се утвърждава ново поколение творци като Андрей Даниел, Греди Асса, Вихрони Попнеделев, Божидар Бояджиев, Станислав Памукчиев, Ивайло Мирчев и др. Анализирани са младежките национални изложби, изданията на “Международното триенале на реалистичната живопис” и редица ОХИ. Тук логично е указано, че в края на 80-те години възникват постмодерни тенденции в живописата, както и че се появяват нови форми в изкуството, свързани с дейността на различни групи, занимаващи се с акции, пърформанси, хепънинги и инсталации.

Правилно е посочено, че многообразието в ОХИ се изразява и в съжителството на различни тенденции – от фолклорни декоративни мотиви (близки до народното творчество), до сложни метафорични композиции. От красотата на предметния свят в художествените произведения чрез експресивни мазки, до монохромно и същевременно живописно изграждане. Изтъкнато е, че художникът през 80-те се чувства “модерен европейец” със самочувствие да експериментира, изгражда и утвърждава личния си стил. Както, и че след провеждане на ОХИ се организират дискусии, обсъждания, в които вземат участия и самите автори. В тази връзка в дисертационния труд са разгледани изложбите: Зонална изложба „Струма „86” (Кюстендил, 1986), ОХИ „Човек и природа” (Силистра, 1986), Пловдивски есенни изложби „86 (Пловдив, 1986), Изложба „Голо тяло” (София, 1987), ОХИ „Земята и хората” (Толбухин, 1987), ОХИ „София „87”, Юбилейна ОХИ, посветена на ВОСР (София, 1987), ОХИ „Акварел” (Търговище, 1988), ОХИ „Портрет. Живопис” (Пазарджик, 1988), ОХИ „Пирин „88” (Благоевград, 1988) ОХИ „Пейзаж „88” (Видин, 1988) ОХИ „Родопа „89” (Смолян, 1989).

